

אך בפנימיות הנשמה שומע יהודי אותה והיא הדופקת על לבו ומעוררתו, ויהודי צריך לקיים בה אחזתיו ולא ארפנו. וכמו שהבת קול היוצאת מהר חורב מביאה התעוררות לכל כלל ישראל, הרי ודאי וכ"ש שגם דבר ה' בקבלת התורה שהוא נצחי, ועשרת הדברות הנאמרות תמיד, מביאים התעוררות אצל יהודי. וכל ההרהורי תשובה וההרהורים לדברים טובים וכל ההארות שיש ליהודי מזמן לזמן, הריהם מכח דבר אלוקינו אשר יקום לעולם ולעולם ה' דברך ניצב בשמים, שתמיד הוא נותן התורה לישראל. ובאם יהודי מקיים השמר לך ושמור נפשך מאד הריהו זוכה להדברים אשר ראו עיניך.

ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך, י"ל ע"ד מאחז"ל (ברכות יב:) ימי חיך הימים, כל ימי חיך לרבות הלילות. הלילות היינו בעת שהחומר מתגבר על האדם, וכן זמני החשך כאשר יהודי בחשכות, גם אז נאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך. כי קבלת התורה ועשרת הדברות הם נצחיות, ודבר ה' מדבר אל יהודי בכל המצבים שהוא נמצא.

היינו כל מה שנאמר ונראה או לרבות הקולות והברקים, לאמר לדורי דורות, כל זה נאמר תמיד. אכן תלוי הדבר עד כמה שיהודי מזכך ומטהר את עצמו, כך זוכה הוא לשמוע. ותלמידי הבעש"ט שהיו ראויים לכך שמעו זאת באמת. וזהו מד"כ השמר לך ושמור נפשך מאד, שפירשו המפרשים דהשמר לך קאי על הגוף, ושמור נפשך מאד על הנפש, שתשמור אותם מכל סיג ופגם, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, דמכלל האזהרה אתה שומע שכאשר תשמור הגוף והנפש מכל סיג ופגם תזכה לנצחיות של אשר ראו עיניך, לראות ולשמוע בבחי' יום אשר עמדת לפני ה"א בחורב.

עוד מרומז בזה ע"ד דאיתא בדגל מחנה אפרים (פר' ויקרא) בשם הבעש"ט הק' זי"ע, על מאחז"ל (אבות פ"ו) בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב וכו', שהקשה ממ"נ מדוע אין שומעים את הבת קול, ואם אין שומעים אותה לשם מה היא יוצאת. ומבאר שכל ההתעוררות וההרהורי תשובה הפוקדים את יהודי מזמן לזמן, הכל הוא מכח הבת קול היוצאת מהר חורב. ואם אמנם הגוף והנפש אינם שומעים את הבת קול,

תכלית התורה אנכי ה' אלקיך

אנכי ה' אלקיך, והוא נהיה דבוק בהשי"ת. ועד"ז איתא עוד בספה"ק דתכלית כל התורה וכל המצוות היא מצות ובו תדבק, שכל תרי"ג מצוות המה רק עצות, וכל' הזוה"ק עיטין, על ידם יגיע יהודי להתדבק בהשי"ת.

והענין בזה י"ל ע"פ מש"כ האר"י הק' שבכל הספירות העליונות יש בחי' ממוצע המקשר בין מדרגות גבוהות לנמוכות מהם, ועד"ז אי' בספה"ק שיש ממוצע בין המאציל לנאצל קוב"ה וישראל. כי איך יוכל ילוד אשה בשר ודם להתדבק בהקב"ה שהוא אין סוף. לכך נתן הקב"ה כמה ענינים שהם בחי' ממוצע לקשר יהודי להשי"ת, שהם ענינים סגוליים שבאמצעותם יוכל בשר ודם קרוץ מחומר

א.

בספה"ק נועם אלימלך איתא על הפסוק וידבר א' את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלקיך, וידבר א' את כל הדברים האלה, תכלית כל הדברים היא לאמר אנכי ה' אלקיך, להשריש ביהודי כי אנכי ה' אלקיך שיהיה דבוק בהשי"ת, כי ע"י התורה מגיעים לדביקות ואמונה, וזו תכלית כל התורה. וביאורו ע"פ מאחז"ל (שבת קה.) אנכ"י נוטריקון א"נא נ'פשי כ'תיבת י'הבית, שהקב"ה כביכול כתב והכניס נפשו בתוך אותיות התורה הק', כל התורה היא לבוש לשמא דקודשא בריך הוא, וכאשר יהודי לומד תורה, את כל הדברים האלה, נחקק בלבו כי

להגיע למדרגה העילאית של ובו תדבק. ואחד מהם הוא התורה הק' שהיא ממוצע בין יהודי להשי"ת שעל ידה מתדבק יהודי בהשי"ת, כי בתורה אנא נפשי כתיבת יהבית, כביכול קדושתו ית' מסתרת בתוך אותיות התורה, וכאשר יהודי לומד תורה לשמה הריהו מתדבק בזה בהשי"ת, וע"ד מד"א נפש הצדיק עטוף בדיבורו, עד"ו כביכול הקב"ה עטוף בדיבורו בתוה"ק. וכמש"כ בספה"ק מאור עינים (פ' בחוקותי), שהשי"ת צמצם את עצמו לתוך התורה, כדי שיוכל האדם שהוא בעל גבול ותכלית לדבק עצמו בהשי"ת שהוא בלי גבול ותכלית וכו'. וזהו אומרו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלקיך, כל הדברים האלה, כל התורה, הכל הוא לאמר אנכי ה' אלקיך, שבכל הדברים האלה טמון אנא נפשי כתיבת יהבית, וכולם מביאים לה' אלקיך. ה' רומז לאמונה שהשי"ת היה הוה ויהיה, ואלקיך הוא דבקות, שהוא האלקים שלך כמ"ד זה א-לי ואנוהו.

ובנועם אלימלך הביא עוד מש"כ בזה"ק (ח"ב פג:), וידבר אלקים את כל, לאכללא אברהם דכתיב וה' ברך את אברהם בכל. ועיי"ש מה שכתב להסביר השייכות. ויש לומר עוד דהנה אחז"ל (קידושין פב.) קיים אברהם אבינו ע"ה כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ובנו"א כאן הקשה מהיכן ידע אברהם אבינו את התורה קודם שניתנה. והבי' בזה ע"פ האמור שתמצית כל התורה היא אנכי ה' אלקיך, אמונה ודביקות, ואברהם אבינו השיג התכלית הזאת קודם שניתנה תורה, שנתקדש בקדושה עליונה כזו שלא היה בו שום חלק חומרי, ועד שלא נשרף באור כשדים משום שהיה מושלל מחומריות, כי היה בקדושה עילאית כמלאך ה' צבאות ולא שלטה בו האש. והמדרגה הזאת של אמונה ודביקות שניתנה לישראל במתן תורה, ששיגוה באמצעות התורה והמצוות, השיג אברהם אבינו קודם שניתנה תורה. וזהו פי' וה' ברך את אברהם בכל, שכבר אז זכה אברהם אבינו למדרגה העליונה של אמונה ודביקות שהיא תכלית כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלקיך.

לאור הדברים מתבארים היטב דברי הב"ח (או"ח סי' מ"ז), שמבאר מאחז"ל (נדרים פא.) על הפסוק על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורתי ולא הלכו בה, שלא בירכו בתורה תחילה, ומקשה למה יצא כזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורב כזה על שלא ברכו בתורה תחלה. ומפרש דכוונתו ית' מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה, ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו ית' שהיתה השכינה בקרבם ממש כי היכל ה' המה, והארץ כולה היתה מאירה מכבודו. וזה הפירוש לא הלכו בה לשמה להודות לו על נתינת התורה שיהיו דביקים בשכינתו ית'. והיינו שתכלית נתינת התורה שנשמת יהודי תתדבק לגמרי בהשי"ת, והרצון העליון היה שישראל יחיו כמלאכים עלי אדמות, וכיון שלא עסקו בתורה בכוונה זו נסתלקה השכינה מן הארץ ועלתה לה למעלה. וזהו פי' הברכה אשר קדשנו במצוותיו וצונו לעסוק בדברי תורה, שעסק התורה מדביק יהודי להשי"ת וה' בקרבם. והוא ע"פ משנ"ת שכאשר יהודי לומד תורה לשמה על פי הכוונה העליונה הריהו מתקדש בקדושה עליונה, וכל הדברים האלה מביאים אותו לה' אלקיך, לאמונה ודבקות, כי התוה"ק היא בחי' הממוצע בין קוב"ה וישראל.

ועפ"ז י"ל המובא בספה"ק ובמיוחד באוהב ישראל (פ' ויחי), שבתקופת השוכבי"ם תקנו קדמונינו ז"ל לעשות סיגופים ותעניות כדי לשוב להשי"ת בימים אלו, ובזמננו שנתמעט כח הדורות ואין יכולים לעשות סיגופים ותעניות, הדרך היא ע"י לימוד תורה שבע"פ ביגיעה לברר הלכה בליבון ובירור יפה, שע"ז נפעלים תיקונים עליונים. וההסבר בזה כאמור כי הקב"ה כביכול הכניס קדושתו בקדושת התורה, וע"כ בכח התורה יכול יהודי בכל מצב שהוא נמצא לשוב ולהתדבק בהשי"ת. וזה תכלית התשובה והתיקונים, כמש"כ הרמב"ם בפ"ז מהל' תשובה, גדולה תשובה שמקרכת את האדם לשכינה, אמש היה זה מובדל מה' אלקי ישראל שנאווי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד ומודבק בשכינה, שנאמר

שהדבוק בה דבוק בהשי"ת. וזוהי ההקדמה שכתבה התורה קודם עשרת הדברות, שכל הדברים האלה, כל התורה כולה הנכללת בעשרת הדברות, הם לאמר אנכי ה' אלקיך. וכאשר יהודי מאמין בזה באמונה שלמה הריהו מעורר וממשיך עי"ז את הקדושה העליונה הטמונה בתורה שכביכול הוא ית' עטוף בדיבורו. ואם כל התורה והמצוות הם עצות לדבקות בה', הרי באופן מיוחד לימוד התורה הוא עצה להגיע לדבקות בה'. ועליו להאמין גם כשהוא לומד ענינים פשוטים, שטמון בזה רמזים עליונים המרוממים ומנשאים איש יהודי.

ב.

והנה אחז"ל (שבת פת.) בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו דכ' ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע. ומקשים בזה, דמה שיך נעשה קודם לנשמע, איך אפשר לעשות לפני ששומעים מה לעשות. וביארנו בזה שהוא על דרך שמצינו אצל האבות הק' שאבריהם עשו מעצמם את רצון ה', מכיון שהיו בטלים ומבוטלים בתכלית להשי"ת, עד שכל מה שהוא רצונו ית' נמשכו אבריהם לעשות. ועל יסוד זה מפרשים בספה"ק את הנאמר באברהם (בראשית כב) וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת, דאומרו וישלח את ידו מיותר לכאורה, אלא דאחר שרצון ה' היה שלא ישחט את יצחק מאנה ידו של אברהם לקחת את המאכלת, והיה צריך לשלוח את ידו בכח. ובזה גם מבואר איך קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה, מהיכן ידע אותה, אלא שהאברים של אברהם עשו תמיד את רצון ה', ולא היה צריך לשמוע בכלל מה עליו לעשות כי אבריו נמשכו לזה מעצמם, מפני שהיה כולו בטל ומבוטל לאלקותו ית' לעשות רצונו. ולמדרגה זו הגיעו גם ישראל קודם קבה"ת, שהקדימו נעשה לנשמע, שהיו בדרגה כזאת של התבטלות עד שאבריהם יעשו מעצמם את רצון ה'

ואתם הדבקים בה' אלקיכם. הגדרת מהות החטא שהוא מרוחק מן המקום, ומהות התשובה שיהודי חוזר ומתקרב ומתדבק בהשי"ת. ולכך נתן הקב"ה את כח התורה, שבכל המצבים שיהודי נמצא, יכול עי"י לימוד התורה לשמה כ"א לפי ערכו, להתדבק עי"ז לאנא נפשי כתיבת יהבית המסתתר בתוך אותיות התורה, והתורה מזככת אותו ומדבקת אותו שוב להשי"ת. ואם חז"ל אמרו (אדר"נ ל, מג) כל המדבק בעוברי עבירה אע"פ שלא עשה כמעשיהם הר"ז מקבל פורענות כיוצא בהן, וכל המדבק בעושי מצוה אע"פ שלא עשה כמעשיהם הר"ז מקבל שכר כיוצא בהן, כ"ש וק"ו שהמתדבק כביכול להשי"ת עי"י שהוא דבוק לתורה שכל המחובר לקדוש קדוש וכל המחובר לטהור טהור.

עוד י"ל בפי' וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלקיך. דהנה בתוה"ק יש חלקים שפשוטות ענינם הוא אמונה ודבקות, כמו פרשת שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, שמשמעותה אמונה ודבקות. ויש חלקים בתורה שאיננו מבינים כלל את פשרם. כמו לדוגמא ענין אלופי עשו וז' מלכים שמתו שנתייחדה לזה פרשה ארוכה בתורה, ולכאורה אין אנו מבינים כלום מה זה בא ללמד, והאר"י הק' גילה שבפסוקים אלו טמונים סודות התורה ורזין עילאין. ועד"ז יש כהנה וכנה פרשיות בתורה, מהם שגילה האר"י הק' סודם, ויש שגם הוא לא גילה. ועל כל זאת אומרת התורה, את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלקיך, כל הדברים שבתורה כולם אומרים אנכי ה' אלקיך. בתורה הק' אין אות אחת יתירה, שהרי ס"ת שחסר בו מפרשיות אלו אות אחת פסול הוא, בכל אותיות התורה טמונים סודות עליונים המביאים יהודי לאנכי ה' אלקיך. וכלשון הרמב"ם בפיה"מ (פ' חלק היסוד השמיני), ואין הפרש בין ובני חם כוש ומצרים ושם אשתו מהיטבאל ותמנע היתה פלגש, ובין אנכי ה' אלקיך ושמע ישראל, כי הכל מפי הגבורה וכו'. ויהודי מחוייב להאמין בזה שבכל תיבה ואות בתורה, גם אם אינו מביין, הכל הוא כמו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, וכמשנ"ת שהתורה היא ממוצע